

БЕСЕЛИН МАТОВИЋ
НОЋ ДУГИХ МАКАЗА

Издавачи:

Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори,
Одбор за просвјету и медије
Актив професора српског језика и књижевности –
Никшић
Октоих

Посебна издања
Књига 1

Уредник:
Весна Тодоровић

Никшић, 2012.

ВЕСЕЛИН МАТОВИЋ

НОЋ ДУГИХ МАКАЗА

**ПОТИСКИВАЊЕ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА
У ЦРНОГОРСКИМ УЏБЕНИЦИМА
ЗА ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Посвета

Након увођења војне управе, окупатор је, почетком 1916, посебне мјере у Црној Гори спровео у школству. Наређено је да се у црногорске школе, умјесто ћирилице, уведе латинично писмо, као и да се из наставних програма избаце јуначке и патриотске пјесме и српска историја.

Томе се одлучно, подношењем отказа на службу, супротставила група учитеља из Бјелопавлића, њих четрнаест, због чега су убрзо ухапшени и стављени под војни суд. Оставке које су потписали у војној команди у Подгорици, 19. октобра 1916, овако су образложили: *„Ћирилица је српска историја-археологија, аорша српског национализма, а ми смо спреми да будемо српски учитељи и нећемо да будемо анационални. Да бисмо остали доследни позиву српског учитеља у Црној Гори, части нам је извијестиши команду да са овим подносимо оставку на своју досадашњу дужност.“*

Након двомјесечне истраге изречене су им пресуде, као и тројници њихових наводних подстрекача, правницима: Николи Драговићу, Марку Јовићевићу и Радовану Бошковићу.

Учесници побуне били су: Вуксан Радовић, Саво Ђуровић и Велизар Ђурановић, који су послје два мјесеца проведена у затвору пуштени на слободу, док су њих једанаесторица: Илија Мијушковић, Тришко Брајовић, Андрија Драговић, Саво Јововић, Томо Драговић, Радован Поповић, Миладин Вујадиновић, Ново Вучинић, Блажо Радоњић, Цветко Станишић и Јакша Брајовић – интернирани у Болдогасон, а касније за Нежидер, гдје су остали све до краја Првог свјетског рата.

Овај мој скромни рад посвећујем успомени на њихову жртву, која је, вјерујем, позната Богу, иако од нас заборављена.

Садржај

Уводно слово.....	7
„Надмоћ људскости“ у програмима за наставу књижевности у црногорском образовном систему	
Црногорски језик и безимена књижевност	13
Четири у један или један начетворо?	71
Дијелење и одузимање српске књижевности у читанкама за тзв. матерњи језик и књижевност	
Цензура као дидактички принцип, завођење као методички манир.....	79
О заплитању, прећуткивању и „новом читању“ у гимназијским читанкама.....	91
Терор незнања и диоба књига у читанкама за тзв. црногорски језик и књижевност	
Читанке без Слова љубве.....	119
Такозвано „ново читање“ Његоша.....	142
Емулзија за испирање мозга у уџбеницима за тзв. црногорски језик	
„Аветна лингвистика“ за младе мозгове.....	155
Манипулација као дидактички метод.....	188
Правопис као кондензована идеологија.....	202
Ни сложеница, ни полусложеница, него – смицалица.....	212
Српска књижевност у Црној Гори између порицања и неразумијевања.....	223
Литература.....	233
Из рецензија.....	235

Уводно слово

У Црној Гори одавно је на дјелу пројекат пошискивања српског језичког и културног идентитета, шј. преидентификације (по имену државе) цјелокупног српског културног наслеђа на овом простору, а која се најнепосредније и најефикасније сироводи преко образовног система, шј. школских програма и идеолошки конципираних уџбеника, посебно оних за језик и књижевности. Бескрајан низ произвољних, ненаучних, нешачних и тенденциозних информација, које срећамо у шим уџбеницима, као и начин њиховог пласирања, имају за циљ једнострано, идеолошко обликовање свијести младих генерација и њиховог емоционалног, сазнајног и уопште интелектуалног усмјеравања према вриједностима које се не шемеље на историјском, културном и духовном наслеђу створеном на српском језику и у српско-православном цивилизацијском контексту, што јасно указује не само на прозелитистичке него и културоцидне шежње њихових аутора да се, можда и у некој догледној будућности, српски фактор у пошисности пошисне из Црне Горе. Да би све то имало изглед природног процеса националног самоосвјешћења младих нарашћаја кроз спознају, шобоже вјековима скриване истине о црногорској националној и културној посебности, настаји се, како шако, у свари – присвајањем, прећушкивањем, маргинализацијом и пресеминацијом српског културног наслеђа у ђачким уџбеницима – ушановиши историја црногорског језика и црногорске писмености, која је, наводно изашла из римокатоличке духовне колијевке, имала самосвојан, природан и непрекидан развојни пуш кроз вријеме, од 9. вијека до данас. При шоме се, у недосташку научно ушемељених аргумената, прибјегава домишљањима, која предшављају право педагошко насље над дјецом и наставницима. (На примјер, шврдњом – без иједног доказа – да је Мирослављево јеванђеље писано у Кошору 80-их година 12. вијека и да га је писао извјесни „Зећанин/Црногорац Варсамелеон“, или да су се из шзв. „зешске/црногорске редакције шарословенског језика касније развиле босанска и српска редакција“, ишд.).

Оваква и слична кривошворства, састрао сам, а полазећи од става да је неспорно право сваког дјетета на упознавање и „упражњавање“ (како пише у Повељи УН о правима дјетета), културе и културног наслеђа сопственог народа – неопходно је идентификовати како би се, прегледно сабрана у књигу, изложила суду јавности и тако учинила што видљивијим, посебно ђацима, родитељима и студентима, али и свима који су заинтересовани не само за чување српског идентитета него и поштовања научне мисли у Црној Гори: научним и културним институцијама, политичким странкама, невладиним организацијама, медијима итд.

Треба имати у виду да су овдје безмало сви електронски медији (државни и приватни) потпуно затворени за људе из културе – научнике, писце и умјетнике, који не прихватају црногорску националну идеологију и себе виде у контексту српске културе. Уосталом, борба за научну истину никада није узалудна, посебно у срединама попут Црне Горе, у којој зјапи огроман простор незнања, веома подесан за политичке мешетаре и манипуланте. Лоше образовање наставног кадра из прешодног времена учинило је, рецимо, да највећи број наставника лако „прогуша“ сваку неистину, па и ону о Немањином насилном превођењу Црне Горе из римокатоличанства у православље, или пак о њеној шобожњој окупацији од стране Србије 1918. године, односно да Црна Гора у прошлости није била држава српског народа итд.

Зашто је, држим, једна од наших најпречих обавеза данас указивање родитељима на неистине које њихова дјеца уче у школама, а којима се доводе у питање основни дидактички принципи, васпитно-образовни циљеви и уопште смисао образовања, с циљем да се, умјесто еманциповане, цјеловите и духовно, у својој култури и културном наслеђу, ушемељене личности, злоупотребом наставног процеса, произведу (а не развију, образују или васпитају) особе с лажним или двоструким идентитетом, што значи преврљиве и непостојане, индоктриниране у складу с интересима, по мјери и калушима владајуће идеологије и, као такве, подложне политичкој и свакој другој манипулацији.

Треба знати и ово: од 1. септембра 2011. године у црногорским школама у употреби су четвори језика, два

правописа (црногорски и српски), два писма, два наставна програма, двије врсте уџбеника. Један број наставника наставу изводи по програмима и уџбеницима за шзв. машерњи језик, други по програмима за црногорски језик, а трећи – ће по једнима, ће по другима. Један број ученика предмет зове машерњи језик, други црногорски, трећи српски, остали – како кад.

Књига обухвата анализу програма, садржаја, концепције и методичке апаратуре како уџбеника за језик, тако и читанки за основне школе и гимназију, с позивањем, на релевантне научне изворе и аргументе, како би била својеврстан пушоказ родитељима и ученицима да се лакше снађу и избјегну идеолошке замке (идеологеме и агитеме) које их вребају скоро на свакој страници ових уџбеника. Анализом су обухваћени и досадашњи уџбеници и читанке за матерњи језик, пошто су они и даље у употреби и у поштуној су корелацији, макар што се тиче инсистирања на посебном црногорском, науштрб српског књижевног и културног наслеђа, с новим уџбеницима за црногорски језик и књижевности.

Наравно, пошто се ради о веома обимном машеријалу (више од 20 књига), није било могуће анализираши сваки уџбеник посебно и у цјелини, мада би се у свакоме од њих нашло подоста научно неутемељених судова и антисрпских агитема, које би требало подврћи критичкој опсервацији. Но, то би не само опшерешило књигу и саму тему, него би учинило и мање видљивим чињенице од фундаменталног значаја, којима сам желио да посветим највише простора.

Трудио сам се, колико ми је било могуће, да књига буде написана што јаснијим и за најшире читалачке слојеве прихваћљивим језиком.

Један дио текстова, или дјелова текстова, који су се нашли у овој књизи објављиван је, под различитим насловима, у часопису Слово, листу Дан, Печату, Српским новинама, Светигори и другдје. Овдје су више или мање и стилскојезички и садржајно преобликовани и поправљени.

Хвала рецензентима и лектору на драгоцјеним савјешима, сугестијама и подршци.

Аутор